

EU JAKO AKTÉR VE SVĚTĚ

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

**T A
Č R**

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

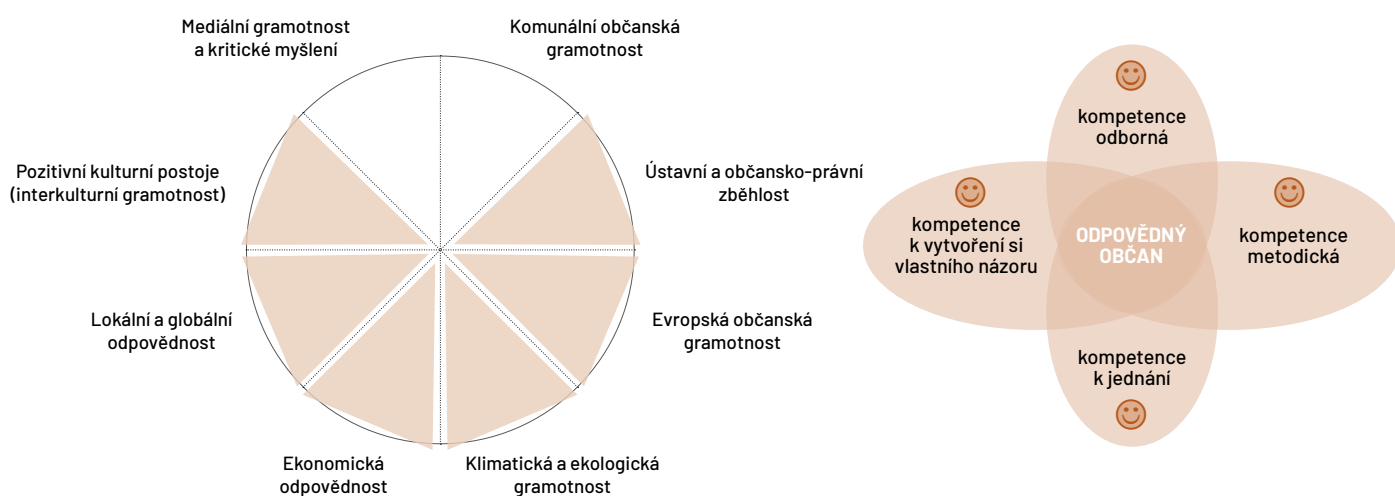
EVROPSKÁ UNIE JAKO AKTÉR VE SVĚTĚ

Téma	Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU
RVP G	<p>Občanský a společenskovední základ</p> <p>MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT</p> <ul style="list-style-type: none"> » objasní důvody evropské integrace, posoudí její význam pro vývoj Evropy » rozlišuje funkce orgánů EU a uvede příklady jejich činnosti » uvede příklady činnosti některých významných mezinárodních organizací a vysvětlí, jaký vliv má jejich činnost na chod světového společenství, zhodnotí význam zapojení ČR <p>OBČAN VE STÁTĚ</p> <ul style="list-style-type: none"> » vyloží podstatu demokracie, odliší ji od nedemokratických forem řízení sociálních skupin a státu, porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě » uvede příklady, jak může občan ovlivňovat společenské dění v obci a ve státě a jakým způsobem může přispívat k řešení záležitostí týkajících se veřejného zájmu » obhájí svá lidská práva, respektuje lidská práva druhých lidí a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování <p>Dějepis</p> <p>MODERNÍ DOBA II – SOUDOBE DĚJINY</p> <ul style="list-style-type: none"> » vymezí základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje <p>Geografie</p> <p>SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> » lokalizuje na politické mapě světa hlavní aktuální geopolitické problémy a změny s přihlédnutím k historickému vývoji » zhodnotí na příkladech světové hospodářství jako otevřený dynamický systém s určitými složkami, strukturou a funkcemi a zohlední faktory územního rozmístění hospodářských aktivit, vymezí jádrové a periferní oblasti světa » zhodnotí nerovnoměrné rozmístění, objem a distribuci světových surovinových a energetických zdrojů » rozliší a porovnává státy světa a jejich mezinárodní integrační uskupení a organizace podle kritérií vzájemné podobnosti a odlišnosti » lokalizuje na politické mapě světa hlavní aktuální geopolitické problémy a změny s přihlédnutím k historickému vývoji <p>Průřezové téma</p> <p>Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <p>PL pomáhá žákům:</p> <ul style="list-style-type: none"> » uvažovat a nacházet řešení problémů a konfliktů s ohledem na historickou zkušenost Evropy a jiných částí světa » orientovat se v neznámém prostředí a mezinárodních situacích » vnímat a hodnotit lokální a regionální jevy a problémy v širších evropských a globálních souvislostech

RVP SOV	<p>Občanský vzdělávací základ / Společenskovědní vzdělávání</p> <p>ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT</p> <ul style="list-style-type: none"> » charakterizuje soudobé cíle EU a posoudí její politiku <p>SOUDOBÝ SVĚT A ČESKÁ SPOLEČNOST NA PRAHU 21. STOLETÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> » analyzuje vybraný problém české společnosti z hlediska médií a jiných zdrojů » charakterizuje konflikty a místa napětí v současném světě <p>Průřezové téma</p> <p>Člověk/občan v demokratické společnosti</p> <p>Žáci jsou vedeni k tomu, aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> » byli ochotni se angažovat nejen pro vlastní prospěch, ale i pro veřejné zájmy a ve prospěch jiných lidí, zejména sociálně potřebných, doma i v jiných zemích » hledali kompromisy mezi osobní svobodou a sociální odpovědností a byli kriticky tolerantní
Klíčová slova	Mezinárodní vztahy, společná zahraniční a bezpečnostní politika EU
Cíl vyučovací jednotky	Porozumět významu společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU
Pracovní materiály, pomůcky	PL, internet
Způsob práce	Čtení textů, obrázků, diskuse, práce s internetem
Organizační forma práce	Individuální, frontální, skupinová
Časová dotace	2–3 h

Zdroj: Doslovně převzato (a částečně upraveno) z: Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>) a Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>).

» Které občanské kompetence lekce rozvíjí?

Zdroj: LESŇÁK, Slavomír, a kol. *Rozvíjení personální, sociální a občanské kompetence učitelů, studentů a žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 46.

Zdroj: ŠTĚRBA, Radim, a kol. *Kompetence pro odpovědné občanství. Příspěvek do diskuze o revizi rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Nakladatelství Jalna, 2018, s. 7. Diagram autoři převzali od rakouských autorů: KRAMMER, Reinhard, a kol. *Kompetenzorientierte Politische Bildung*. Innsbruck, Bozen, Wien: Studien-Verl., 2008, s. 6.

Odborná kompetence: které výstupy odborné kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

rozliší každodenní jazyk od jazyka odborného

objasňuje odborné termíny a vysvětluje je

dokáže nakládat s pojmy a s nimi souvisejícími koncepty

Metodická kompetence: které výstupy metodické kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

prezentuje vlastní politické zájmy

zohledňuje možné důsledky způsobu řešení problémů

Kompetence k vytvoření si vlastního názoru: které výstupy kompetence k vytvoření si vlastního názoru PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

prověřuje, zda jsou předložené politické názory kompatibilní s lidskými právy

přijatelně zdůvodňuje dílčí názory

uvědomuje si důsledky politických rozhodnutí

prozkoumává předložené názory

Kompetence k jednání: které výstupy kompetence jednání PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

vyjadřuje a veřejně hájí vlastní názory, hodnoty a zájmy

Zdroj: Doslovně převzato z: ŠTĚRBA, Radim, a kol., 2018, s. 8-10.

Doporučený průběh lekce:PL je rozdělený na **úvod** a specifické tematické **sekce**:

Sekce A – Evropská unie a svět

Sekce B – Jak se dělá společná zahraniční a bezpečnostní politika EU?

Sekce C – Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP)

Pracovní list doporučujeme rozdělit do **2 vyučovacích hodin**:

1. hodina: úvod + sekce A;
2. hodina: sekce B + sekce C;

v případě větší časové dotace do **3 vyučovacích hodin**:

1. hodina: úvod + sekce A;
2. hodina: sekce B;
3. hodina: sekce C.

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
Úvod	3-5	Frontální výuka / samostatná práce s textem	Evokace / uvědomění	Pracovní list začíná úvodním výukovým textem o historii vytváření nadnárodní zahraniční a bezpečnostní politiky ve formující se EU. Požádáme žáky, aby si text přečetli s použitím značek efektivního čtení metody INSERT. Po ukončení samostatné práce se jich zeptáme, jaké nové informace získali a zodpovíme nejasnosti.	PL
A	20-39			Evropská unie a svět <i>1. EU v mezinárodních vztazích</i>	PL, internet
	2-5	Frontální výuka/ samostatná práce/práce ve dvojicích/ práce s textem/ obrázky	Evokace / uvědomění	a) Žákům můžeme na projektoru ukázat fotky lidí, jejichž lidská práva jsou porušována, fotky ohrožených zvířat, zemětřesení, sucha, fotky z válečné Ukrajiny. Následně je vyzveme, aby si vzpomněli, které mezinárodní organizace se danými problémy zabírají. Následně je vyzveme, aby do textu doplnili správná vhodná slova z rámečku a následně si je ve dvojicích porovnali. Fotky na projektoru mohou celý čas svítit v pozadí.	PL
	4-8	Frontální výuka/ samostatná práce/práce ve dvojicích/práce s obrázky	Uvědomění	b) Ve kterých mezinárodních organizacích je ČR členem? Požádáme žáky, aby si samostatně prohlédli schéma a odpověděli na otázky pod ním. Následně si správnost odpovědi porovnájí ve dvojicích.	PL
	4-8	Práce ve skupinách/ práce s textem	Uvědomění	<i>2. Co všechno je vnější politika EU?</i> a) Podobně jako v úkolu 1a) budou žáci doplňovat vhodná slova do textu dle kontextu – potřebují k tomu ovšem ještě rozluštit slova z výběru z deformovaného do správného tvaru. Doporučujeme nejdříve požádat žáky, aby si přečetli text, ve kterém chybí slova, díky čemuž získají konkrétnější představu pro úspěšnou transformaci slov z rámečku a jejich následné doplnění. Plnění úkolu usnadní práce ve dvojicích, ve čtveřicích si následně mohou dvojice porovnat správnost odpovědi.	PL
	4-8	Práce ve dvojicích/práce s textem/práce s internetem	Uvědomění/ reflexe	b) Následně požádáme žáky, aby se k už deformovaným (ale teď už ke známým) slovům pokusili na základě přečteného textu vymyslet příklady aktivit, jak EU dané problémy řeší. Žáci si mohou pomoci i internetem. Po ukončení práce odpovědi frontálně prezentujeme a porovnáme.	PL, internet
	6-10	Frontální/ ve dvojicích/ samostatná práce/práce s textem/ hlasování a diskuze	Uvědomění/ reflexe	c) Je v zájmu občanů EU, aby se EU zajímala a účastnila dění v zemích mimo EU? Jaké jsou argumenty PRO a PROTI? Požádáme žáky, aby ve dvojicích identifikovali, které výroky z nabídky jsou argumenty PRO a které PROTI. Požádáme je, aby se pokusili vymyslet i další argumenty/zdůvodnění. Na závěr žáky požádáme, aby k aktivitě EU v jiných zemích sami na základě argumentů zaujali stanovisko (PRO/PROTI). Po ukončení práce necháme žáky hlasovat (kdo je PRO a kdo PROTI). Žáky vyzveme ke zdůvodnění svého hlasování: Které argumenty byly pro váš názor klíčové? Proč?	PL

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
B	14–26			Jak se dělá společná zahraniční a bezpečnostní politika EU? <i>1. Kdo rozhoduje?</i>	PL, internet
	3–5	Samostatná práce / práce s textem	Evokace / uvědomění	a) Požádáme žáky, aby samostatně (např. doma) doplnili do textu chybějící slova z rámečku. Následně je vyzveme, aby si text označili značkami efektivního čtení INSERT. Co je překvapilo? Jaké nové pojmy se naučili?	PL
	3–5	Samostatná práce / práce ve dvojicích / diskuze	Uvědomění / reflexe	<i>2. Jak se rozhoduje?</i> a) Požádáme žáky, aby se pokusili určit 3–5 klíčových slov v textu o přijímání rozhodnutí a postojích v EU a následně si svůj výběr porovnali se sousedem. Žáky podpoříme při zdůvodňování výběru ve dvojicích otázkou – proč jste vybrali právě tato slova?	PL
	4–8	Práce ve skupinách / práce s textem	Uvědomění	Následně žáky vyzveme, aby se pokusili ve dvojicích odpovědět na otázky z úkolů 2b) a 2c) a odpovědi si porovnali s jinou dvojicí.	PL
	4–8	Samostatná práce / práce s textem / práce s internetem	Uvědomění	<i>3. Kdo zastupuje EU navenek?</i> a) Požádáme žáky, aby správně přiřadili k politice funkce z tabulky a následně na internetu vyhledali aktuální představitele v těchto funkcích. Výsledky zkontrolujeme frontálně.	PL, internet
C	16–31			Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SBOP) <i>1. Vznik SBOP</i>	PL, internet
	2–4	Samostatná práce / frontální výuka / práce s textem	Evokace / uvědomění	a) Požádáme žáky, aby do textu doplnili správná slova z rámečku, a přitom si text označovali pomocí metody INSERT. Po ukončení samostatné práce žáky vyzveme, aby si odpovědi srovnali ve dvojicích.	PL
	8–12	Skupinová práce / práce s obrázkem / internetem	Evokace / uvědomění	<i>2. Nástroje SBOP</i> Žáky vtáhneme do výuky otázkou, jestli a o jakých obranných a bezpečnostních misích a operacích EU už slyšeli – odpovědi zaznamenáme na tabuli (brainstorming). Žáky rozdělíme do 6 skupin. a) 2 skupiny vypracují úkol 2a). První z nich na základě obrázku identifikuje a vypíše vojenské mise EU, druhá z nich identifikuje a vypíše civilní mise EU ve světě (při orientaci v obrázku jim napomůže barva jednotlivých destinací misí: žlutá – vojenské mise; modrá – civilní mise, některé jsou ovšem i kombinované). Pro dešifrování zkratk v obrázku/mapě mohou využívat internet. b) Další 4 skupiny žáků vypracují úkol 2b). Každá identifikuje a vyhledá zadanou geografickou příslušnost dle úkolu PL: skupina A mise v Africe; skupina B mise na Blízkém východě; skupina C v prostoru bývalého SSSR; skupina D na Balkáně. Pro dešifrování zkratk v obrázku/mapě mohou využívat internet.	PL, internet

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
C	6–15	Prostorová aktivita / práce s textem / diskuze	Uvědomění / reflexe	<p>Po ukončení identifikování a vyhledávání požádáme skupiny, aby si vzájemně prezentovali své výsledky.</p> <p>c) Požádáme žáky, aby se postavili do jedné řady ve středu místnosti (lavice a židle dáme předtím ke zdím). Když už žáci stojí v jedné řadě, dáme jim instrukce: bod po bodu jim budeme číst výroky – argumenty – (proč by měla/neměla EU více pracovat na své bezpečnosti a obraně) – žáci při každém souhlasu udělají krok vpřed, nebo vzad – dle toho jestli ne/souhlasí (vpřed – souhlasí). Po každém výroku oslovíme jednoho studenta s otázkou na zdůvodnění, proč šel vpřed/vzad. Po posledním přečteném výroku vyzveme žáky, aby případně vymysleli ještě další argumenty pro posílení/ oslabení bezpečnostní politiky EU a aby se ostatní posouvali vpřed/vzad dle svých názorů. Na závěr se žáků zeptáme, jestli jejich pozice v prostoru koresponduje s jejich skutečným názorem – umožníme jim své pozice příp. korigovat. Co je překvapilo/jaké myšlenky je napadly během plnění aktivity? Co by EU měla/neměla dělat?</p>	PL
		Práce ve dvojicích / čtveřicích / diskuze / práce s textem		<p>Alternativa: žáky rozdělíme do dvojic, ve kterých identifikují jednotlivé výroky z úkolu – PRO/PROTI posílení bezpečnostní politiky EU. Následně je vyzveme, aby si rozdělení výroků ve čtveřicích porovnali. Vyzveme ty skupiny, které vymyslely ještě další argumenty, aby je vysvětlily ostatním.</p>	PL

➤ Správné odpovědi:

Klíč k pracovnímu listu

Sekce A – Evropská unie a svět

Úkol 1a) V mezinárodním prostředí působí řada aktérů. Do chybějícího textu doplňte jejich správné názvy.

Amnesty International; Organizace spojených národů – OSN; Světová obchodní organizace – WTO; Organizace severoatlantické smlouvy – NATO; Rada Evropy; Google

Aktéry mezinárodních vztahů jsou státy, mezinárodní organizace, ale také nevládní aktéři, kteří působí po celém světě, tedy napříč hranicemi členských států a zabývají se třeba tematikou životního prostředí (např. World Wild Fund) nebo lidských práv (např. **Amnesty International**). Aktérem mezinárodních vztahů mohou být i transnacionálně působící firmy (např. **Google**), obchodní společnosti apod.

V Evropě a ve světě existuje a působí řada organizací, které jsou zaměřeny na takové oblasti, jako je mírová mezinárodní spolupráce (**Organizace spojených národů – OSN**); rozvojová spolupráce a podpora chudších zemí (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – OECD); mezinárodní obchod (**Světová obchodní organizace – WTO**); lidská práva (**Rada Evropy**); mezinárodní bezpečnost (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě – OBSE/OSCE; **Organizace severoatlantické smlouvy – NATO**) a další. Některé působí regionálně (např. Organizace amerických států či sdružení volného obchodu Mercosur), jiné mají univerzální, celosvětovou působnost (např. OSN).

Evropská unie je regionální organizací, která je v oblasti vnějších vztahů, zahraniční politiky a bezpečnosti organizací specifickou.

Úkol 1b) Prostudujte si schéma složení mezinárodních organizací a členství v nich a odpovězte na následující otázky:

- A. ČR je členem EU, Evropského hospodářského prostoru (EEA) a Schengenu. [ANO]
 B. ČR je členem EU, Schengenu i eurozóny. [NE]
 C. V Irsku se dá platit eurem, není členem Schengenu. [ANO]
 D. Mezi země Visegrádské čtyřky patří Rakousko, Česko, Slovensko a Maďarsko. [NE]
 E. Do Rady Evropy patří všechny evropské státy kromě Běloruska a Vatikánu. [NE]
 F. Švýcarsko je členem EFTA, Schengenu i Rady Evropy. [ANO]

Úkol 2a) Poskládejte do správného tvaru „neposlušná“ slova.

vojovároz a manitárníhu mocpo; modetizakrace; maklitu; lováazy; nizoorgavamuné čizlonu a roterismu

Vnější politika EU v dnešní době zahrnuje celou řadu aktivit a dotýká se celé řady oblastí, nejen mezinárodního obchodu, diplomacie a bezpečnosti. K takovým oblastem se zejména po skončení studené války (od 90. let 20. století) začaly zařazovat **vojovároz a manitárníhu mocpo (rozvojová a humanitární pomoc)**, podpora **modetizakrace (demokratizace)** a transformace v zemích, které začaly přecházet od nedemokratického režimu k demokratickému. Začal narůstat také vnější a bezpečnostní význam agend, které předtím patřily spíše k ekonomickým agendám a záležitostem trhu (např. energetika a energetická bezpečnost). EU se začala více profilovat jako mezinárodní aktér také v agendách typu ochrana životního prostředí a **maklitu (klimatu)**. V souvislosti se vznikem společné **lovéazy (azylové)**, vizové a přistěhovalecké politiky po roce 2000 a s fenomény typu migrační krize narůstal také význam této agendy ve vztazích mezi EU a sousedními zeměmi, které nepatří do EU. (Více viz list Migrační a azylová politika EU) V souvislosti s bojem proti **nizoorgavamuné čizlonu a roterismu (organizovanému zločinu a terorismu)** narůstalo vědomí skutečnosti, že řada původně vnitřních agend má vnější a bezpečnostní rozměr, že tzv. vnitřní bezpečnost a vnější bezpečnost EU spolu souvisejí.

Úkol 2b) K neposlušným slovům najděte správné příklady aktivit, kterými se EU snaží různé problémy řešit.

Neposlušná slova	Jak (příp. kde) se snaží EU tyto problémy řešit
Rozvojová a humanitární pomoc	Pomoc při rekonstrukci zemí, které prošly válečným konfliktem (např. v Africe, na Jižním Kavkaze atd.)
demokratizace	Podpora občanské společnosti v zemích s autoritativním režimem (např. v Bělorusku)
(ochrana) klimatu	Podpora snižování emisí a stanovování cílů v této oblasti (např. podpora tzv. Pařížské dohody OSN)
azylová (politika)	Dohody o navrácení nelegálních migrantů se zeměmi mimo EU (např. s Tureckem)
(boj proti) organizovanému zločinu	Snaha zamezit pašování zbraní, drog, lidí atd.

Úkol 2c) Měla by se EU aktivně zajímat o dění v zemích mimo Unii? Nebo je důležitější soustředit se na vnitřní problémy Unie samotné? Přiřadte z nabídky argumenty, které patří k jednotlivým tvrzením, a pokuste se vymyslet argumenty další. Diskutujte.

EU by se měla aktivně zajímat o dění v zemích mimo Unii a aktivně působit ve vztahu k těmto zemím	Spíše než děním v zemích mimo EU by se Unie měla více zabývat svými vnitřními problémy a záležitostmi
Když bude EU podporovat demokracii a transformaci v sousedních zemích a okolním světě, přispěje to i k bezpečnosti Unie.	Když bude EU podporovat demokracii a transformaci v sousedních zemích a okolním světě, brzy se střetne se zájmy jiných států a bezpečnost Unie to ohrozí.
Když se bude EU zajímat o státy mimo Unii a navazovat s nimi blízké vztahy, přispěje to k podpoře vzájemného obchodu.	Když se bude EU zajímat o státy mimo Unii a navazovat s nimi blízké vztahy, stanou se z problémů těchto států i problémy EU a budeme je muset řešit.
Porušování lidských práv je univerzální problém a EU se jím musí zabývat, bez ohledu na to, kde k němu dochází.	EU musí řešit řadu vlastních vnitřních problémů, nemůže se zabývat problémy zemí mimo Unii.
Řada problémů, které na první pohled vypadají jako vnitřní věc EU (energetika, klima atd.), mají mezinárodní přesah.	EU nemá dost rozpočtových prostředků, aby mohla poskytovat větší pomoc zemím mimo Unii.

Sekce B – Jak se dělá společná zahraniční a bezpečnostní politika EU?

Úkol 1a) Do textu doplňte chybějící slova.

Evropský parlament; Evropská komise; Evropská rada; členské státy; rozpočtem; politika rozvojové pomoci; Rada EU pro zahraniční věci; prioritním zemím

SZBP se od 90. let 20. století dále rozvíjela, stále ale platí, že hlavními aktéry rozhodování v dané oblasti jsou **členské státy** a instituce, které sdružují zástupce členských států: **Rada EU pro zahraniční věci**, která se skládá z ministrů zahraničí členských států, a **Evropská rada**, na které se scházejí předsedové vlád, případně prezidenti.

V rámci vnějších vztahů EU ale existují i oblasti, v nichž významnou roli hrají také nadnárodní instituce, především **Evropská komise**. K těmto oblastem patří společná obchodní politika (viz pracovní list Společná obchodní politika EU), ale i **politika rozvojové pomoci**, kde EU a členské státy pravomoci sdílejí. Unie v této oblasti provádí společnou politiku (např. rozvojová pomoc EU zemím Afriky či východní Evropy) a zároveň svoji vlastní politiku rozvojové pomoci vykonávají i členské státy (např. ČR v posledních letech uskutečňovala politiku rozvojové pomoci vůči takovým **prioritním zemím**, jako je Moldavsko, Gruzie, Bosna a Hercegovina či Etiopie). Důležitá role Evropské komise v této oblasti spočívá mimo jiné i v tom, že disponuje poměrně významným **rozpočtem** pro financování této rozvojové pomoci. **Evropský parlament** je potom často v oblasti zahraniční politiky aktivní přijímáním rezolucí, které se vyjadřují např. k porušování lidských práv v určitých státech mimo EU (v Bělorusku apod.).

Úkol 2a) Vyberte z textu 3–5 slov, která jsou podle vás nejdůležitější – tato slova podtrhněte. Porovnejte vybraná slova se sousedem, zdůvodněte jejich výběr. (Úkol lze realizovat i ve dvojici.)

KOMENTÁŘ: slova jsou individuálně zvolena, ve společné diskuzi se ale vytříbí ta, která jsou skutečně klíčová.

Úkol 2b) Na základě předchozího textu odpovězte na otázky.

- A. Mezi institucemi EU hraje hlavní roli v oblasti SZBP Evropský parlament, Rada EU a Evropská rada mají méně významnou roli. **[NE]**
- B. EU má společnou zahraniční politiku, členské státy nemohou rozvíjet vlastní diplomatické vztahy se zeměmi mimo EU. **[NE]**
- C. O uvalení sankcí na nějakou zemi se v Radě EU rozhoduje jednomyslně. O tom, jak konkrétně budou ekonomické sankce vůči určité zemi vypadat a na co se budou konkrétně vztahovat, rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou. **[ANO]**

Úkol 2c) Musí ČR vždy souhlasit se zahraniční politikou EU? Jaké má možnosti, když nesouhlasí?

A. Vždy musí souhlasit.

B. Má v řadě případů možnost VETA – tím stopne návrh zahraniční akce v Radě EU pro zahraniční věci nebo v Evropské radě.

C. Má možnost VETA, kterým stopne hlasování v Evropském parlamentu.

D. Má možnost zdržet se hlasování.

E. Nemá žádné možnosti, proto musí vystoupit z EU.

Úkol 3a) Doplňte k následujícím popisům funkce a přiřipšte jména osobností, které momentálně zastávají tyto funkce (vyhledejte na internetu):

Předseda Evropské rady – Stojí v čele instituce, v níž zasedají premiéři a/nebo prezidenti členských států. Tato instituce určuje základní principy, priority a směry společné zahraniční a bezpečnostní politiky a jednomyslně přijímá strategická rozhodnutí. Je volen na 2,5 roku s možností prodloužení (max. tedy na 5 let). (Tuto funkci vykonával např. v r. 2023 **Charles Michel**.)

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku – stojí v čele Rady pro zahraniční věci, kde zasedají ministři zahraničí členských států EU, a zároveň je místopředsdou Evropské komise. Stojí také v čele Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ), což je diplomatické těleso EU zahrnující také delegace a zastoupení EU ve světě. (Tuto funkci vykonával např. v r. 2023 **Josep Borrell**.)

Předseda Evropské komise – Stojí v čele instituce, která má v SZBP sice omezené pravomoci, významné pravomoci má ale ve společné obchodní politice, politice rozvojové pomoci, či např. migrační politice, které se SZBP často souvisejí. Figuruje tedy také často mezi reprezentanty EU navenek. (Tuto funkci vykonávala např. v r. 2023 **Ursula von der Leyen**.)

Sekce C – Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP)

Úkol 1a) Do textu doplňte chybějící slova.

NATO; členské státy EU; sil rychlé reakce; obrany; Západoevropskou unii; Francie; vojenských; neutrálních zemí; humanitární a mírové mise; Evropské bezpečnostní a obranné politiky

Od druhé poloviny 90. let 20. století začala EU více rozvíjet také spolupráci v oblasti **obransy** a vnější bezpečnosti. Zpočátku se EU snažila spolupracovat především se **Západoevropskou unií** a využívat jejich kapacit a také kapacit prostředků NATO. Určitý problém ale mohl představovat i fakt, že zatímco některé členské státy EU byly členy ZEU i **NATO** (např. Francie, Německo, Itálie, Španělsko či země Beneluxu), jiné členské státy EU naopak měly profil **neutrálních zemí** (např. Rakousko, Irsko, Dánsko či Švédsko).

Rozhodující byla často aktivita některých členských zemí EU, především **Francie** a Velké Británie. Ty v roce 1998 vyzvaly EU k vytvoření **vojenských** a operačních kapacit, které by byly schopné vést operace tam, kde se NATO nemůže či nechce zúčastnit. Vznikly tak základy **Evropské bezpečnostní a obranné politiky**, k jejímž nejvýznamnějším aktivitám patří budování **sil rychlé reakce** (battlegroups), které by byly soběstačné (tedy nezávislé na NATO) a schopné nasazení během max. 60 dnů. Jejich hlavním účelem mají být **humanitární a mírové mise** či bojové mise pro případ řešení krize. Kapacity pro tyto evropské síly rychlé reakce mají poskytovat **členské státy EU**, resp. skupiny členských států.

Úkol 2a) Na základě mapy (viz výše) a internetu najdete příklady civilních a vojenských misí, které probíhají pod „vlajkou“ EU.

Správná odpověď (rok 2021):

Civilní mise: např. EUBAM, která monitoruje prostor v blízkosti hranic Moldavska a Ukrajiny a měla by bránit např. pašování necertifikovaného zboží, lidí, zbraní, drog apod.; EUAM na Ukrajině, jejímž úkolem bylo pomáhat např. s reformou justičního sektoru na Ukrajině; EUMM v Gruzii monitorující situaci v blízkosti separatistických oblastí Jižní Osetie a Abcházie; EUAM v Iráku; EUBAM v Libyi nebo EUCAP Sahel v Nigeru.

Vojenské mise: např. EUTM v Mosambiku či EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině.

Mise částečně civilní a částečně vojenské jsou např. v Mali, Středoafričské republice nebo v Somálsku.

Úkol 2b) Na základě mapy (viz výše) a internetu najděte příklady misí, kterými se EU angažuje A) v Africe; B) na Blízkém východě; C) v prostoru bývalého SSSR; D) na Balkáně.

Správná odpověď (rok 2021)

A) např. v Mali prostřednictvím misí EUTM a EUCAP SAHEL; v Nigeru (civilní mise EUCAP SAHEL); ve Středoafričské republice (EUTM RCA a EUAM RCA); v Mosambiku (voj. mise EUTM); v Somálsku (EUCAP a EUTM); v Libyi (civil. mise EUBAM) + lze zmínit námořní mise EU NAVFOR Atalanta u břehů Somálska či EUNAVFOR MED IRINI ve Středozemním moři, ale ty se neodehrávají přímo na africkém kontinentu

B) Irák (civil. mise EUAM); území Palestinské autonomie (EUBAM RAFAH a EUPOL COPPS)

C) monitorovací mise EUBAM na hranici Moldavska a Ukrajiny; Gruzie (civil. mise EUMM); Ukrajina (civil. mise EUAM)

D) Bosna a Hercegovina (EUFOR ALTHEA); Kosovo (EULEX)

Úkol 2c) Měla by EU více pracovat na společné obraně a bezpečnosti? Přiřaďte argumenty PRO a PROTI, případně doplňte další (viz internet).

EU by měla více posílit spolupráci v oblasti obrany a bezpečnosti	
Argumenty PRO	Argumenty PROTI
EU v dnešním světě už nemůže hrát jen roli obchodní a ekonomické mocnosti a diplomatického aktéra, ale měla by postupně začít více budovat i společné obranné kapacity.	EU vznikla jako primárně ekonomická organizace, není to organizace bezpečnostní.
Bude to i ve prospěch NATO, když státy EU více zapracují na svých obranných a vojenských kapacitách a budou do nich více investovat ze svých rozpočtů.	V EU jsou i některé neutrální státy, které jsou vůči budování vojenských kapacit opatrné.
Bezpečnost není jen vojenství, ale např. i boj s kybernetickými hrozbami, obrana proti pandemiím, rozvoj bezpečnostních technologií atd. Je proto třeba v těchto oblastech více spolupracovat.	V EU je řada členů NATO, EU by neměla dublovat úlohu NATO.

KOMENTÁŘ: Dalším argumentem PRO může být v současnosti probíhající válka na Ukrajině, která přímo postavila EU před nutnost začít se zabývat bezpečností mnohem více než dříve. Stejný konflikt ale může být pro někoho i argumentem PROTI (posilování bezpečnostních kapacit a společné bezpečnostní a obranné politiky EU může „dráždit“ Rusko, Čínu apod.). Argumentem PROTI může být i to, že se ne všechny členské státy EU dokážou shodnout na tom, jakou podobu by takové posilování bezpečnostní spolupráce a role EU mělo mít (Společná armáda? Větší spolupráce jen těch zemí, které to chtějí? – neexistuje k tomu úplně jednotný a jasný postoj).